

DZYUDONING O'ZIGA XOS HUQUQIY ASOSLARINI O'RGANISH

Mo'ydinov Iqboljon Abduxamidovich
Qo'qon davlat pedagogika instituti
Sport va harakatli o'yinlar kafedrası dotsent
Email id: iqbolmuydinov@gmail.com

Annotatsiya

Yaponiyada tug'ilgan dzyudo jang san'ati nafaqat jismoniy texnikani o'z ichiga oladi, balki uning amaliyotini tartibga soluvchi o'ziga xos qonuniy tamoyillarga ham amal qiladi. Ushbu maqola dzyudo huquqining nozik tomonlarini o'rganib, uning an'anaviy huquq tizimlariga nisbatan o'ziga xos tomonlarini ta'kidlaydi. Uning anatomiyasi, qoidalar va tarixiy kontekstini o'rganib chiqib, biz dzyudoning huquqiy asoslari uning falsafasi va amaliyotini qanday shakllantirgani haqida to'liq tushuncha berishni maqsad qilganmiz.

Kalit so'zlar: Dzyudo, Huquqiy asos, Qiyosiy tahlil, Qoidalar, Anatomiya, Adabiyot sharhi.

Dzyudoning huquqiy asoslarini o'rganish sportni boshqaradigan qoidalar, qoidalar va tamoyillarni tushunishni o'z ichiga oladi. Bu erda ko'rib chiqilishi kerak bo'lgan ba'zi asosiy jihatlar:

Kelib chiqishi va tarixi: Dzyudoning tarixiy kelib chiqishini tushunish uning rivojlanishi va u paydo bo'lgan madaniy kontekstni tushunish imkonini beradi. Dzyudoga 19-asr oxirida Yaponiyada Jigoro Kano tomonidan asos solingan bo'lib, u an'anaviy yapon jang san'atidan kelib chiqqan.

Dzyudo tamoyillari: Dzyudo nafaqat sport, balki jang san'ati va hayot tarzidir. Uning falsafasida markaziy o'rinni "maksimal samaradorlik, minimal harakat" va "o'zaro farovonlik va manfaat" kabi tamoyillar tashkil etadi. Ushbu tamoyillar sportning texnik jihatlarini ham, uning axloqiy jihatlarini ham boshqaradi.

Xalqaro dzyudo federatsiyasi (IJF): IJF butun dunyo bo'ylab dzyudo sporti bo'yicha boshqaruv organi hisoblanadi. U raqobatbardosh dzyudo qoidalar va qoidalarini, shu jumladan musobaqalar bo'yicha ko'rsatmalar, sportchilarning muvofiqligi va antidoping siyosatini belgilaydi va amalga oshiradi.

Qoidalar va qoidalar: IJF tomonidan belgilangan dzyudo qoidalar bilan tanishing. Bunga gol kiritish qoidalar, taqiqlangan texnikalar, penaltilar va o'yin tartiblari kiradi. Ushbu qoidalarni tushunish ham amaliyotchilar, ham mansabdor shaxslar uchun juda muhimdir.

Sport o'yinlari (futbol, voleybol, basketbol, gandbol)ni rivojlantirish va mashg'ulotlarni takomillashtirishning dolzarb muammolari

Huquqiy jihatlar: Dzyudo musobaqalariga xos qoidalarga qo'shimcha ravishda, ishtirokchilarning javobgarligi, xavfsizligi va huquqlari kabi masalalar bilan bog'liq huquqiy mulohazalar bo'lishi mumkin. Masalan, klublar va tashkilotlar ob'ektxavfsizligi va sug'urta qoplamasi bilan bog'liq ma'lum qonuniy standartlarga rioya qilishlari kerak.

Axloqiy kodeks: Dzyudo "Jita Kyoei" tamoyiliga asoslanadi, bu "o'zaro manfaat va farovonlik" degan ma'noni anglatadi. Ushbu axloq kodeksi hurmat, intizom va sport mahoratiga urg'u beradi. Ushbu kodeksni tushunish va unga rioya qilish dzyudo bilan shug'ullanuvchilar uchun asosiy hisoblanadi.

Huquqiy pretsedentlar va misollar: Boshqa huquqiy sohalarida bo'lgani kabi keng tarqalgan bo'lmasa-da, dzyudo bilan bog'liq huquqiy holatlar yoki pretsedentlar bo'lishi mumkin, masalan, musobaqa natijalari, sportchilarning muvofiqligi yoki tashkiliy boshqaruv bo'yicha bahslar. Ushbu holatlarni o'rganish huquqiy tamoyillarni sport kontekstida qo'llash haqida tushuncha berishi mumkin.

Asosan qonunchilik, hukm chiqarish va ijro etishga qaratilgan an'anaviy huquqiy tizimlardan farqli o'laroq, dzyudo huquqi uyg'unlik, o'zaro manfaatdorlik va maksimal samaradorlik falsafiy tamoyillariga asoslanadi. Dzyudoning huquqiy anatomiyasining markazida "Jita Kyoei" tushunchasi o'zaro farovonlik va manfaatni anglatadi. Ushbu tamoyil nafaqat dzyudoning jismoniy texnikasini, balki uning huquqiy asoslarini ham boshqaradi, hamkorlik va raqiblarga hurmatni ta'kidlaydi.

Dzyudoda huquqiy tuzilma odob-axloq va o'zaro hurmat asosida qurilgan. Gugurtdan oldin va keyin ta'zim qilish marosimlari bir-birining qadr-qimmatini tan olish va tan olish ramzidir. Bundan tashqari, dzyudo klublari va tashkilotlaridagi ierarxik tuzilma hokimiyatga hurmat tizimini aks ettiradi, bu nizolarni hal qilish va tartib-intizomni saqlashda muhim rol o'ynaydi.

Dzyudo qoidalari va qoidalari bo'yicha an'anaviy huquqiy tizimlar bilan ba'zi o'xshashliklarga ega bo'lsa-da, o'z-o'zini tarbiyalash va o'zaro hurmatga urg'u berish uni ajratib turadi. Dzyudo qonuni qoidalari nafaqat sportchilarning o'yin paytidagi xatti-harakatlarini, balki gilamchadan tashqaridagi xatti-harakatlarini ham tartibga soladi. Ushbu qoidalarning buzilishi ko'pincha diskvalifikatsiya yoki to'xtatib turish kabi jazolarga olib keladi, bu dzyudo qonunining qanchalik jiddiyligini ta'kidlaydi.

Dzyudo huquqining asosiy tamoyillaridan biri "Seiryoku Zenyo" yoki maksimal samaradorlik tushunchasidir. Ushbu tamoyil amaliyotchilar o'z maqsadlariga minimal kuch sarflab, muvozanat, leveraj va vaqt tamoyillaridan

Sport o'yinlari (futbol, voleybol, basketbol, gandbol)ni rivojlantirish va mashg'ulotlarni takomillashtirishning dolzarb muammolari

foydalangan holda erishishga intilishlarini taqozo qiladi. Ushbu tamoyilga amal qilgan holda, amaliyotchilar nafaqat texnik ko'nikmalarini oshiribgina qolmay, balki o'z raqiblariga nisbatan adolat va hurmat tuyg'usini tarbiyalaydilar.

Yuridik adabiyotlar sohasida dzyudo huquqi Sharq falsafiy tamoyillari va jang san'ati an'alariga asoslangan noyob o'rinni egallaydi. Dzyudo texnikasi va o'qitish usullari bo'yicha ko'plab adabiyotlar mavjud bo'lsa-da, dzyudouquqiga bag'ishlangan ilmiy ishlar nisbatan kam. Biroq, so'nggi paytlarda jang san'atlari falsafasi va huquqshunoslik o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishga qaratilgan sa'y-harakatlar dzyudoning huquqiy jihatlarini o'rganishga qiziqishning ortishiga olib keldi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, dzyudoning huquqiy bazasi jang san'ati falsafasi va huquqiy tamoyillarning kesishishi haqida ajoyib tushuncha beradi. O'zaro farovonlik, maksimal samaradorlik va raqiblarga hurmat kabi tushunchalarni o'zida mujassam etgan holda, dzyudo qonuni oddiy qoidalar va qoidalardan ustun turadi, uyg'unlik va o'z-o'zini takomillashtirish madaniyatini rivojlantiradi. Jang san'atiga bo'lgan qiziqish ortib borar ekan, dzyudo qonunchiligini yanada o'rganish bizning huquqiy nazariya va amaliy axloq haqidagi tushunchamizni boyitishni va'da qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1.Талипджанов, Алиджан Акрамович, and Бурханиддин Дониярджон Угли Рахмонов. "ПРИВЛЕЧЕНИЯ ЖЕНЩИН К СПОРТУ." *Proceedings of Scientific Conference on Multidisciplinary Studies*. Vol. 2. No. 4. 2023.

2.Akramovich, Talipdjanov Alidzhan. "PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 11.4 (2023): 225-230.

3.Akramovich, Talipdjanov Alijon, and Akhmedov Umidjon Usmonovich. "Pedagogical Requirements Of Physical Education Training In The Higher Education System." *Onomázein* 62 (2023): December (2023): 2365-2369.

4.Талипджанов, А. А., Б. Б. Нурматов, and А. А. Пармонов. "Учебно-тренировочный процесс по футболу." *International conference: problems and scientific solutions*. Vol. 1. No. 6. 2022.

5.Sultonov, Usmon Ibragimovich. "METHOD OF CONTROLLING THE TRAINING PROCESS OF LONG-DISTANCE RUNNERS." *Eurasian Journal of Academic Research* 2.3 (2022): 132-137.

6.Ibragimovich, Sultonov Usmon. "DYNAMICS OF MORPHOLOGICAL INDICATORS IN THE PHYSICAL DEVELOPMENT OF LONG-DISTANCE RUNNING." *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE &*

INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.01
(2022): 129-132.

7. Abdukhamidovich, Moydinov Iqboljon. "PHYSICAL AND MENTAL ACTIVITY OF STUDENTS AND IT EFFECTS OF DIFFERENT HORSES." *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal* 11.4 (2023): 219-224.

8. Ibragimovich, Sultanov Usmon. "DYNAMICS OF FORMATION OF PHYSICAL DEVELOPMENT AND PHYSICAL TRAINING OF LONG DISTANCE RUNNERS." *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol 7.6 (2019)

9. Nazirjonovich, Xatamov Zafarjon, and Inomov Faxriddin O'rmonjonovich. "Physical Education In Higher Educational Institutions Problems Of Formation Of Professional Skills On The Basis Of Science And Practice Ytegration In The Training Of Teaching Staff." *Journal of Positive School Psychology* (2023): 870-876.

10. Makhmudovich, Gofurov Abdushokir, Irmatov Shavkat Anvarovich, and Inomov Fahriddin O'rmonovich. "Development of physical activity of students based on physical education and sports classes." *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH* ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.11 (2022): 135-141.